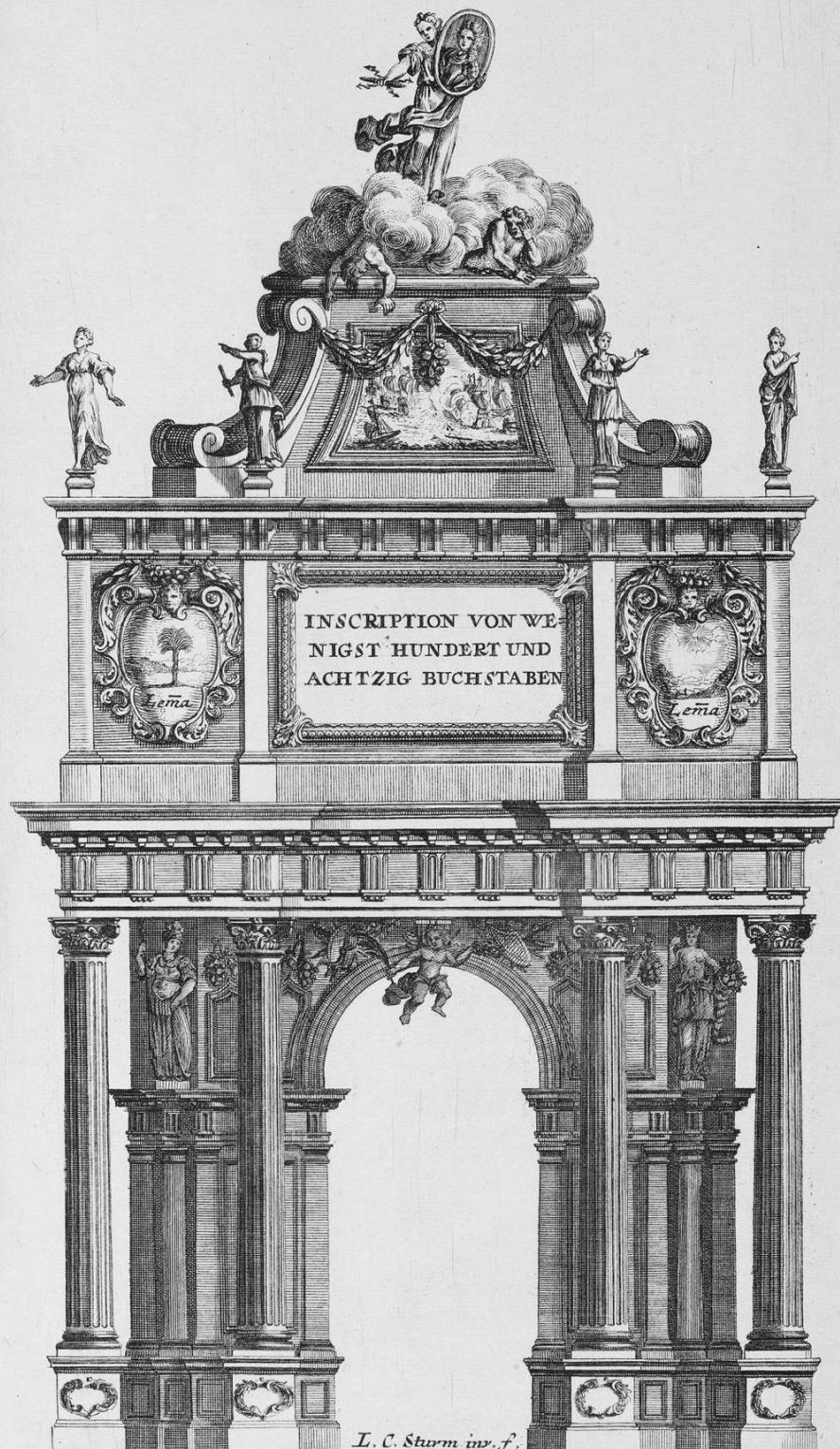

Vorstellung einer Ehrenpforte auf ein creutz zweyer gassen 'Zujetzen, mit einer besonders Künstlichen und extraordinairern Säulenstellung.

Transitorius mundus?

Emblematika a efemérní slavnosti raného novověku

mezioborové kolokvium

22. -23. června 2026, Praha

ÚSTAV DĚJIN UMĚNÍ
AKADEMIE VĚD
ČESKÉ REPUBLIKY, v. v. i.

Katolická teologická
fakulta
Univerzita Karlova

Transitorius mundus? Emblematika a efemérní slavnosti raného novověku

22.–23. června 2026
Praha, Husova 4

PONDĚLÍ 22. června

13.30 registrace

14.00 zahájení

14.10–15.40 | **Zákulisí slavností: příprava, organizace a realizace**

Kateřina Dolejší (Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.)

„*Jednomyslně přiložili k tomuto dílu hlavu i ruce*“: Co víme o zákulisí příprav slavností olomouckých jezuitů?

Martin Mádl (Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.)

„*Festajuolo legato ad una corda...*“ aneb Tvůrce (efemérní) výzdoby jako emblém dočasnosti

Vladimír Maňas (Ústav hudební vědy FF MU, Brno)

Hudební produkce v rámci efemérních slavností na příkladu Moravy a Slezska mezi 16. a 18. století: relevantní prameny a jejich evaluace

---

15.40–16.00 přestávka

16.00–17.30 | **Prostředí a rámce slavností: univerzita, klášter, dvůr**

Petra Zelenková (Národní galerie v Praze)

„*Perlami naplněné teze*“: Slavná filozofická studia Jana Antonína Losyho z Losinthalu a nimi spojené tisky

Martina Kastnerová (Katedra filozofie FF ZČU, Plzeň)

Enchanted Theatre: prezentace, reprezentace a maškarády Mary Wroth (1587–1651/3)

ÚTERÝ 23. června

9.30–10.30 | **Obrazy slavností**

Jan Dienstbier (Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.)

Turnajová emblematika pozdního středověku a raného novověku

Mia Maria Conti (Seminář dějin umění, FF MU, Brno)

Měnit zdánlivě nezměnitelné: k přístupu Bernarda Buontalentiho při přípravě dvou Medicejských slavností

10.30–10.50 přestávka

10.50–12.20 | **Paměť a reprezentace: slavnosti jako nástroj komemorace**

Agnieszka Seidel-Grzesińska (Institute of Art History, University of Wrocław)

Emblems as a language of commemoration in the Silesian early modern art

Rostislav Smíšek (Historický ústav, FF JČU, České Budějovice)

Amazonka lásky Klaudivie Felicitas Tyrolská. Castrum doloris za zesnulou císařovnu pohledem neznámého dominikána

Marcin Wisłocki (Institute of Art History, University of Wrocław)

On the Significance of Emblems in Funeral Culture at the Court of the Dukes of Pomerania

---

12.20–14.00 oběd

14.00–15.30 | **Řeč slavností: persvaze, kazatelství a emblém**

Pavel Panoch (Ústav historických věd, FF Univerzita Pardubice)

Svatojánské umění persvaze a emblematika. Spříznění volbou?

Jan Schwarz (Historický ústav, FF JČU, České Budějovice)

„Ztělesněná“ řeč, „ztělesněné“ mlčení. Symbolické funkce „jazyka“ svatého Jana Nepomuckého v průběhu svatojánských slavností v éře baroka

Pavel Beneš (Centrum baroka, Muzeum a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici)

EVGENIVS TITTL PLASII PRAESUL. Plaský klášter v době vlády opata

Eugena Tyttla (1699–1738): výsostná reprezentace a oslava vznešenosti

---

15.30–15.50 přestávka

15.50–16.50 | **Kniha a slavnost: mezi pomíjivostí a trváním**

Lenka Dvořáková (Ústav dějin křesťanského umění, KTF UK, Praha)

IN OMNEM TERRAM: Emblematická reprezentace sv. Terezie z Ávily v kontextu barokních kanonizačních slavností

Daniela Lunger Štěrbová (Ústav dějin křesťanského umění, KTF UK, Praha)

Motiv virtuálního procházení prostorem v emblematických tiscích

---

16.50–17.20

Závěrečná diskuse: výzvy, otázky, perspektivy

Pavel Beneš, Centrum baroka, Muzeum a galerie severního Plzeňska
v Mariánské Týnici

EVGENIVS TITTL PLASII PRAESUL. Plaský klášter v době vlády opata Eugena Tyttla (1699–1738): výsostná reprezentace a oslava vznešenosti

Osobnost a význam opata Eugena Tyttla v sobě odrážejí jedinečnou epochu budování barokního konventu cisterciáckého kláštera v Plasích. Slavnosti k výročí 25 let zahájení stavby konventu v roce 1736 se nesly v duchu oslavy opata a samotného konventu a navazovaly tak na předchozí oslavu dokončení konkrétních částí stavby. K těmto příležitostem se dochovaly záznamy kázání a dílčí popisy z archivních pramenů, které uvádějí například shromáždění ke slavnostem na nádvoří nového konventu a promluvy kazatele. Ze zápisů se dočteme o podobě slavností a jejich průběhu. Ústředním emblematickým motivem byl opatský znak, který zdobil nejen průčelí klášterního konventu, ale každou nově vybudovanou či obnovenou stavbu a také vybavení interiérů sakrálních prostor. Téma slavností reflektovalo jednotlivé etapy budování kláštera podle projektu Jana Blažeje Santiniho-Aichela, kterého opat oslovil pro projekt velkolepé novostavby konventní budovy (1711–1740).

Mgr. et Mgr. Pavel Beneš je absolventem dějin umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a oborů Evropská kulturní studia a Humanistika na FF Západočeské univerzity. Tématu projevů klášterních festivit věnoval již svou diplomovou práci. Od 2017 působí v Centru baroka v Mariánské Týnici a zaměřuje se na barokní umění a kulturu. Zabývá se výzkumnými projekty k těmto tématům, redakční spoluprací na publikacích, kurátorstvím, pořádáním přednáškových cyklů a tematických komentovaných prohlídek (barokní architektura, klášterní krajina).

Mia Maria Conti, Seminář dějin umění, FF MU, Brno

Měnit zdánlivě nezměnitelné: k přístupu Bernarda Buontalentiho při přípravě dvou Medicejských slavností

Příspěvek se zaměří na interpretaci kresebných návrhů Bernarda Buontalentiho datovaných do 70. let 16. století. Tyto kresby sloužily jako preliminární návrhy dvou sad efemérních aparátů vytvořených na florentském velkovévodském dvoře pro dekoraci a proměnu interiéru při příležitostech pohřbu velkovévody Cosima I. a křtu prince Filippa. Díky nim se můžeme pokoušet zrekonstruovat to, co je dodnes nedochováno, a tedy i jak Buontalenti měnil to, co se zdá být zdánlivě nezměnitelné. Příspěvek rovněž otevře otázky umělcova záměru, problematiku realizace a provozu takových slavností nebo ideových záměrů těchto návrhů.

Bc. Mia Maria Conti je absolventkou dějin umění a mediteránních studií na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity a ve své bakalářské práci, navržené na Cenu děkana FF MU 2025, se zaměřovala na návrhy efemérního, dekorativního a užitého umění Bernarda Buontalentiho. V současné době je studentkou

magisterského studia dějin umění tamtéž a zaměřuje se na vizuální kulturu manýrismu a raného baroka nejen v italském prostředí, zejména v oblastech efemérního či užitého umění a luxusního designu v sociokulturních a diplomatických kontextech.

Jan Dienstbier, Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.

Turnajová emblematika pozdního středověku a raného novověku

Ačkoli původ rytířských turnajů můžeme hledat až někde v 11. století, konaly se hluboko do raného novověku. Příspěvek se zaměří na období od druhé poloviny 15. století do poloviny 16. století, kdy tyto festivity nabývaly nejbohatších vizuálních forem. Právě v této době se na oblečení jezdců i jejich koní (tzv. decích) objevují mnohdy obrazy doprovázené i textovou složkou, které se asi nejvíce podobají renesančním impresám, byť mají vlastní specifika (např. devizy se často turnaj od turnaje mění i u jednoho nositele, obrazy se mohou skládat z více různě umístěných a doplňujících se částí). Vzhledem k mizivému dochování těchto efemérních předmětů si o jejich výzdobě můžeme dnes udělat představu vesměs jen ze sekundárních zdrojů – např. pamětních turnajových knih nebo nástěnných maleb, které podobu původních kostýmů více či méně spolehlivě zachycují. Přesto tyto obrazy v obrazech ukazují fascinující svět hříček vztahujících se k ideologickému pozadí turnajové zábavy. Jde o vyjádření kurtoazní lásky (minne), chvástavé demonstrace síly jednotlivých aktérů nebo naopak projevy jejich sebeironie. V příspěvku se na středoevropském materiálu pokusím popsat principy tohoto žánru z hlediska konstrukce významů i z hlediska jeho kompozičních možností (např. spojení obrazů na oblečení zápasníka a jeho doprovodu). Cílem přitom bude ukázat vztah turnajových obrazů k jiným formám raně novověké emblematiky.

Mgr. et Mgr. Jan Dienstbier, Ph.D. et Ph.D., působí v Oddělení umění středověku Ústavu dějin umění AV ČR a jako pedagog Ústavu pro dějiny umění Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Specializuje se především na středověkou nástěnnou a knižní malbu a ikonografii středověkého umění. Podílel a podílí se na mnoha projektech souvisejících se středověkým uměním, např. *Imago imagines; Obrazy v době Přemyslovců: kontexty a formy; Obraz nepřítel – vizuální projevy antisemitismu v českých zemích od středověku po současnost; Participace skrze modlitbu v pozdně středověké a raně novověké střední Evropě.*

Kateřina Dolejší, Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.

„Jednomyslně přiložili k tomuto dílu hlavu i ruce“: Co víme o zákulisí příprav slavností olomouckých jezuitů?

Příspěvek vychází ze sedmi slavností olomoucké jezuitské koleje (1682–1705), převážně spjatých s dynastickými událostmi habsburského rodu. Jejich emblematickou výzdobu známe z příležitostných tisků, které efemérní aparát

podrobně popisují. Co ale víme o „zákulisí“ příprav? Jak se slavnost jako vymknutí z běžného rytmu školy připravovala a kdo „přiložil hlavu i ruce“? Jaké časové, pracovní a materiální nároky kladly návrh, zhotovení a instalace výzdoby – a do jaké míry to zasahovalo do výuky i každodenního provozu koleje? Vedle tisků využiji diáře rektora, které přípravy zachycují jen útržkovitě, přesto však místy dovolují tušit rozdělení úkolů mezi učitele, studující, umělce a řemeslníky. Příspěvek se na vybraných příkladech pokusí ukázat, jak mnoho či málo lze z pramenů rekonstruovat o přípravách festivit a o jejich dopadu na běžný život školy i města – na straně těch, kdo slavnost připravovali, i těch, kdo byli jejími diváky.

Mgr. Kateřina Dolejší, Ph.D., je vědeckou pracovnicí ÚDU AV ČR. Vedle umělecko-historické topografie se věnuje i emblematické. Dlouhodobě se zaměřuje na témata, souvisejí s formou a funkcí emblémů v gratulačních tiscích a efemerních slavnostech olomouckých jezuitů (např. „Painted Poems“: Form and Function of Emblems in School Ceremonies and Festivities prepared by Jesuits in Olomouc (1597–1742), in: Rosa de Marco – Agnès Guiderdoni (eds.), *Eliciting Wonder: The Emblem on the Stage*, Geneva 2022, p. 27–52). V poslední době pak také na výzdobu alb amicorum a roli emblematické v nich.

Lenka Dvořáková, Ústav dějin křesťanského umění, KTF UK, Praha

IN OMNEM TERRAM: Emblematická reprezentace sv. Terezie z Ávily v kontextu barokních kanonizačních slavností

Emblém IN OMNEM TERRAM (Do celé země) z emblematické publikace *Mundus symbolicus* věnoval Filippo Picinelli zakladatelce řádu bosých karmelitánů, sv. Terezii z Ávily (1515–1582, kanonizována roku 1622). Vliv řeholnice, která nikdy neopustila Španělsko, v něm přirovnal k celosvětovému působení apoštolů. Klíč k pochopení tohoto zdánlivého paradoxu poskytují beatifikační a kanonizační slavnosti, během nichž se v souvislosti se sv. Terezií opakovaně uplatňoval motiv zeměkoule i odkazy na apoštolské poslání. Příspěvek proto nahlíží na tento emblém jako na promyšlenou autorskou syntézu tehdejšího sdíleného vizuálního jazyka, v němž se propojily teologické myšlenky s konkrétní výzdobou slavností. Ukazuje tak, jak se pomíjívá zkušenost z festivit mohla přetavit do trvalé podoby zachycené emblémem, který pak zpětně sjednotil a upevnil globální význam svěťice.

Mgr. Lenka Dvořáková studuje bakalářský program Dějiny křesťanského umění na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy. V rámci výzkumného projektu se na KTF UK věnuje raně novověké emblematické, zejména Picinelliho encyklopedii *Mundus symbolicus* a její střeoevropské recepci; <https://mundussymbolicus.net/>.

Martina Kastnerová, Katedra filozofie, FF ZČU, Plzeň

Enchanted Theatre: prezentace, reprezentace a maškarády Mary Wroth (1587–1651/3)

The Countess of Montgomery's Urania Mary Wroth vzniká v době vrcholu oblíbenosti tzv. masek – s jejichž čelním autorem Benem Jonsonem (1572–1637) se Wroth přátelila a v jehož inscenacích (např. *Masque of Blackness*) rovněž účinkovala – a kdy zároveň roste vliv konkurenčního královského dvora, kde je příznačně inscenována *Masque of Cupid's Banishment*. V kontextu tematické výzvy kolokvia se příspěvek zamýšlí zaměřit nejen na žánr masky na jakubovském dvoře, ale nabídne i další souvislosti, které ukáží dílo Mary Wroth jako inovativní a autonomní příspěvek k dobové kultuře, v níž dvorské slavnosti mísí literární a audiovizuální složku, ale také jako svébytnou recepci přebujelé imaginace a strojenosti. Inspirativní je zde metafora titulního „zakletého divadla“, jež v rovině metaliterární akcentuje roli fiktivního světa vytvořeného ženami jako ochranných hranic, které konstruuji volný prostor pro pěstování idejí a činů s původem v ženské tvořivosti a imaginaci. Zastavím se též u konceptu „Constant Art“, jež je symbolicky znázorněn na titulu *Uranie* v podobě trůnu lásky a třech věží (rytinu vytvořil Simon van de Passe), čímž se znovu ukazuje, že myšlení a literární tvorba Mary Wroth staví propojení textové a symbolické a obrazové složky do středu svého konceptuálního uvažování.

PhDr. Martina Kastnerová, Ph.D., působí na Katedře filozofie FF ZČU a vede tu mj. kurzy Umění v kulturním kontextu, Vybrané literární texty, atd. Věnuje se analýze alžbětinské poetiky se zaměřením na renesanční korespondenční síť a přenos vědění (zejména intelektuální kruh Philipa Sidneyho). Je autorkou např. monografií *Poezie jako vyprávění příběhů. Intelektuální okruh Philipa Sidneyho* (2018) či *Profesionalizace literární kultury. Alžbětinská poetika jako součást komplexu renesančního vědění* (2016). Je výkonnou redaktorkou časopisu pro kulturní dějiny *KUDEJ* a v roce 2025 debutovala jako autorka básnické sbírky.

Daniela Lunger Štěrbová, Ústav dějin křesťanského umění, KTF UK, Praha

Motiv virtuálního procházení prostorem v emblematických tiscích

Většina raně novověkých slavností se odehrávala v efektně inscenovaném prostoru, ať už vně či uvnitř objektů. K jeho vizualitě odkazuje také celá řada tištěných popisů emblematické výzdoby těchto událostí. Jejich autoři se vedle popisu rozmístění výzdoby uchýlovali i k čistým prostorovým metaforám. Iluzi prostorového uspořádání navozovaly rétorické figury, provázející čtenáře na jeho cestě prostorem reálné slavnostní architektury, případně ho situující do prostoru imaginárního. Zejména tyto příklady představovaly intelektuální výzvu, vyžadující dovednost vidět skryté podobnosti mezi vizuálním a jazykovým obrazem. S pomocí několika tisků uvedených v Picinelliho encyklopedii světa se do takto budovaných prostorů pokusíme proniknout.

Mgr. Ing. Daniela Lunger Štěrbová, Ph.D., působí v Ústavu dějin křesťanského umění Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy. Vedle emblematicky (projekt *Mundus symbolicus*; <https://mundussymbolicus.net/>) se věnuje zejména dějinám a teorii architektury. Vydala např. komentovanou edici *Co jest k pravému porozumění architektury třeba. Johann Ferdinand Schor a jeho přednášky na pražské Stavovské inženýrské škole* (2024).

Martin Mádl, Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.

„Festajuolo legato ad una corda...“ aneb Tvůrce (efemérní) výzdoby jako emblém dočasnosti

Emblematicku ve vztahu k efemérní architektuře obvykle chápeme a interpretujeme jako exkluzivní oblast aplikované intelektuální činnosti, za kterou stojí humanisticky vzdělaný erudita. Efemérní výzdoba v období raného novověku ovšem byla zároveň i dílem týmu řemeslníků, k nimž vedle malířů a sochařů patřili běžně také truhláři, čalouníci, tesaři, běličí, specializovaní dekoratéri ad. Jejich práce bývala nejen fyzicky náročná, ale také nebezpečná – skrytá závada materiálu, konstrukční chyba či neopatrný pohyb, to vše mohlo mít za následek těžký úraz s tragickým koncem. Informují nás o tom nejen dobové texty, ale také historická vyobrazení, která zachycují výškovou práci malířů a dekoratérů. Naše úvaha nás zavede k albu *Castelli, e Ponti* z roku 1743, které zachycuje inženýrské projekty Nicolò Zabaglio (1667–1750), mistra huti římského chrámu sv. Petra. Budeme věnovat pozornost emblematickému rozměru vybraných textů a ilustrací, jež jsou do tohoto alba zahrnuty. Navštívíme konečně i Londýn, kde si prohlédneme jednu emblematickou slavobránu.

PhDr. Martin Mádl, Ph.D., je vědecký pracovník Ústav dějin umění AV ČR. Věnuje se na dokumentaci a interpretaci nástěnných maleb raného novověku. V posledních letech se zaměřuje na výzkumu dobové praxe a historických technik nástěnného malířství a dokončuje mezioborový projekt *Barokní nástěnná malba mezi teorií a praxí*.

Vladimír Mañas, Ústav hudební vědy FF MU, Brno

Hudební produkce v rámci efemérních slavností na příkladu Moravy a Slezska mezi 16. a 18. stoletím: relevantní prameny a jejich evaluace

Tušíme, že hudba byla samozřejmou součástí festivit v minulosti tak, jako nyní samozřejmě obklopuje nás. Tušíme, že i její produkce byla srozumitelnými způsoby hierarchizována, tak jako dnes. Tušíme, že pouhá reprodukce hudby nebyla dříve – na rozdíl od posledních zhruba sta let – možná a že samotná realizace hudební produkce mohla být velice náročná a přitom pomíjivá. Naše vlastní zkušenost s všudypřítomností hudby a její role v hierarchizaci vnímání dané situace nám může být nápomocná i při snaze porozumět raněnovověkým narativním pramenům, vztahujícím se k slavnostním vjezdům či efemérním

slavnostem a reflektujícím právě i hudbu: může nám pomoci pochopit zdánlivou okrajovost této reflexe, samozřejmě zkratkovitost, jako by vše ostatní bylo podstatnější. Předmětem analýzy bude primárně několik textů první poloviny 17. století moravské a slezské provenience v konfrontaci s aktuálním poznáním samotných festivit i dobové provozovací praxe včetně základních rámců (zvuková krajina města, liturgie etc).

doc. Mgr. Vladimír Maňas, Ph.D., působí jako historik a muzikolog na Ústavu hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Je mj. jedním z autorů *Dějiny Brna 3* (raný novověk). Jako hudebník se zabývá též praktickými aspekty provozování hudby v raném novověku.

Pavel Panoch, Ústav historických věd, FF UP, Pardubice

Svatojánské umění persvaze a emblematika. Spříznění volbou?

V návaznosti na starší výzkumy L. Sršně a J. Schwarze se příspěvek bude věnovat konceptuální symbolice svatojánských lešení a slavobrán, postavených v letech 1721 a 1729 před svatovítskou katedrálou a na Hradčanském náměstí. Vizuální a fyzické aspekty kulís pražských slavností k uctění českého divotvůrce současníkům zprostředkovaly tisky, vydané Karlem Fr. Rosenmüllerem ml. a Karlem Janem Hrabou. Scénografie oslav svatořečení zaznamenaly rytiny Antonína Birkhardta (1677–1748) ve spise *Agnus Dei ...slávou a ctí v stkvělostech svatých korunovaný svatý Jan Nepomucký* (1729), autorsky spojeným s jezuitským polyhistorem a teologem Casparem Pfliegerem (1665–1730). Intermedialita svatojánských festivit, vyrostlá ze synergie architektury, nápisů a dekorací, akusticky podbarvených praxí katolické bohoslužby a náboženské pouti, zhmotnila v Praze ve 20. letech 18. století ideu barokního pansemiotismu (Jan C. Westerhoff). Lze na tomto pozadí mluvit o specifickém fenoménu „svatojánské emblematicky“?

doc. Mgr. Pavel Panoch, Ph.D., působí na Ústavu historických věd FF Univerzity Pardubice, kde vede kurzy věnované památkové péči, středoevropské architektuře 19. a 20. století a výtvarné kultuře raného novověku. Z posledních publikací k tématu příspěvku: Barokní svatý divoch na východě Čech. Univerzální versus lokální dimenze svatojánského kultu, *Historia Slavorum Occidentis* 15, 2025, č. 3 (46), s. 60–83; Sv. Jan Nepomucký jako zpovědník a kazatel a Janův „pravý kontrfekt“. K ikonografii východočeských barokních svatojánských památek, *Památky. Východní Čechy* 4, 2025, č. 3, s. 22–44.

Agnieszka Seidel-Grześnińska, Institute of Art History, University of Wrocław

Emblems as a language of commemoration in the Silesian early modern art

In early modern Silesia, emblematic compositions were employed both in the sphere of public political and confessional polemics and as a medium for

expressing personal experiences and emotions. Among them were emblems used in the commemoration of individuals, such as loyalist programmes related to the death of the emperor, compositions honouring clergymen remembered with gratitude by their congregations, and touching threnodies composed by a grieving husband in memory of his deceased wife. These programmes are highly individual in character and refer to the origins, life paths, and achievements of the deceased.

The aim of my presentation is to examine Silesian Baroque emblematic programmes used for this function, namely in books and ephemeral prints. Special attention will be devoted to the circumstances of their creation, their formal structures, and their sources of inspiration, ranging from motifs taken from emblem books to biblical and classical ones.

Agnieszka Seidel-Grzezińska, Ph.D., is an art historian employed at the University of Wrocław, Institute of Art History, Department of Renaissance and Reformation Art since 2001. Since 2016, she has been Head of the Art Monument Documentation Workshop in Institute of Art History, and since 2024, the Rector's Representative for Monument Conservation. Her research focuses on European early modern art, particularly iconography, as well as digital humanities. Since 1996, she has published on emblematics in Silesia and the relationship between word and image in early modern art; e.g. *Anfänge der Emblematik in der bildenden Künste Schlesiens*, in: *Memoria Silesiae. Leben und Tod, Kriegserlebnis und Friedenssehnsucht in der literarischen Kultur des Barock. Zum Gedenken an Marian Szyrocki (1928–1992)*, Wrocław 2003, s. 477–489.

Rostislav Smíšek, Historický ústav, FF JČU, České Budějovice

Amazonka lásky Klaudie Felicitas Tyrolská. Castrum doloris za zesnulou císařovnu pohledem neznámého dominikána

Výzkum reprezentačních strategií habsburských panovníků a panovnic na prahu novověku se v posledních dvou desetiletích těší mimořádné pozornosti nejen evropských historiků a historiček. Stejným směrem upře svou pozornost autor příspěvku. V něm se pokusí na příkladu smutečních slavností za zesnulou císařovnu Klaudii Felicitas Tyrolskou (1653–1676), které se uskutečnily ve dnech 1.–3. června 1676 v dominikánském kostele St. Maria Rotunda ve Vídni, o kulturněhistorickou analýzu efemérní výzdoby chrámu. Především se zaměří na rozbor emblematické výmalby honosného castra doloris, jež prezentovalo zesnulou panovnici jako terciářku dominikánského řádu, příslušnici habsburského rodu a manželku císaře. Při interpretaci jednotlivých složek alegorické podoby panovnice bude vedle dochovaných popisů festivit a ikonografických pramenů vycházet zejména z tištěného pohřebního kázání od neznámého dominikána. Ten ve své promluvě zevrubně tematizoval ideová východiska výzdoby této efemérní architektury.

doc. Ph.Dr. Rostislav Smíšek, Ph.D., působí na Historickém ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V centru jeho badatelské pozornosti stojí kariérní modely šlechty z českých zemí ve druhé polovině 17. a první půli 18. století. Stranou pozornosti neponechává ani utváření obrazů habsburských panovníků a panovnic v alegorické řeči barokních slavností. Nedávno vydal monografii *Markéta Marie Španělská v alegorické řeči barokních slavností* (2025).

Jan Schwarz, Historický ústav, FF JČU, České Budějovice

„Ztělesněná“ řeč, „ztělesněné“ mlčení. Symbolické funkce „jazyka“ svatého Jana Nepomuckého v průběhu svatojánských slavností v éře baroka

Problematika relikvie „jazyka“ svatého Jana Nepomuckého společně s jejími reprezentacemi v kontextu barokních slavností nabízí nový úhel pohledu na kulturně-historické fenomény těla, gest, smyslů a emocí, ale rovněž jazyka a řeči. Obraz svatého Jana Nepomuckého coby výmluvného kazatele a především mučedníka zpovědního tajemství – alegoricky i reálně zosobněném v posvátném „jazyce“ světce – poskytoval tvůrcům, aktérům a divákům slavností ideální příležitost k pokládání otázek po významech lidské řeči a jejich dvou konstantách, mlčení a mluvení. Co je vzácnější? Mlčení, nebo mluvení? Kdy je čas mluvit a kdy nastává čas mlčet? Na to se ptali zejména kazatelé, kteří se následně pokoušeli pomocí biblických, teologických a antických textů nalézat odpovědi. Právě emblém se v průběhu svatojánských oslav mnohdy stával klíčem k poznání a nalezení pravdy o svatém Janu Nepomuckém a současně představoval metodu, jak světce lépe ukotvit na tomto světě. Svým způsobem přitom docházelo k proměně přirozeného světa ve svět emblematický – k metamorfóze určité slavnosti v knihu emblémů. Autor příspěvku se proto zaměří na oslavy kanonizace svatého Jana Nepomuckého a jubilejní festivity jeho svatořečení (1729–1730). Při interpretaci jednotlivých složek vytváření obrazu mučedníka zpovědního tajemství bude vycházet především ze slavnostních promluv kazatelů a dochovaných popisů efemérních staveb a jejich emblematické výzdoby.

Mgr. Jan Schwarz je studentem prvního ročníku doktorského studijního programu na Historickém ústavu FF JČU. Zajímá se především o barokní slavnosti a související témata, jakou jsou kultury svatých, barokní kazatelství a řečnické strategie predikantů, dějiny těla, smyslů, emocí a gest. Publikoval studii: Triumf mučedníka zpovědního tajemství nad českým Neronem. Vytváření ideálního barokního těla v alegorické řeči svatojánských slavností, in: Michal Němeček – Zbyněk Vydra (edd.), *Sborník prací z Celostátní studentské vědecké konference Pardubice 25.–26. dubna 2024*, Pardubice 2025, s. 155–177.

Marcin Wisłocki, Institute of Art History at the University of Wrocław

On the Significance of Emblems in Funeral Culture at the Court of the Dukes of Pomerania

The presentation examines how emblematic ideas and concepts were employed to commemorate members of the ruling dynasty at the court of the Pomeranian dukes. The study focuses primarily on artworks created for ephemeral purposes, especially occasional prints and commemorative medals. The central aim is to determine the place and role of emblematic programmes in shaping the memory of the House of Griffins, as well as to discuss the authorship of these ideological concepts and the potential sources of their inspiration. The verbal–visual compositions will be analysed in relation to contemporary ideological currents and devotional tendencies of the period. The paper argues that the programmes, realised across various media produced within the Stettin/Szczecin court milieu, reflect a consistently executed strategy. The primary intention behind these efforts was to project a carefully constructed ideal of rulership, expressed through emblematic imagery and its associated textual framework.

Dr. Marcin Wisłocki, head of the Department of the Renaissance and the Reformation Art in the Institute of Art History, University of Wrocław. Her scientific interests are early modern ecclesiastical art, especially the Lutheran art in Central and Northern Europe; iconographic programs and function of church architecture and furnishing, considered in their relation to the liturgy, devotion, ecclesiastical law as well as to the theological, catechetical and edifying writings; emblems in their religious context. E.g. he published a monograph (with Agnieszka Seidel-Grzesińska) *Bellum et Artes – Casus Silesiae. Sztuki piękne i religia na Śląsku podczas wojen w XVII wieku = Fine Arts and Religion in Silesia During the Wars in the 17th Century* (2023).

Petra Zelenková, Národní galerie v Praze

„Perlami naplněné teze“: Slavná filozofická studia Jana Antonína Losyho z Losinthalu a nimi spojené tisky

Jan Antonín Losy z Losinthalu ml. završil v roce 1668 studia filozofie na Karlo-Ferdinandově univerzitě s velkou slávou. Obhajoval s luxusní knihou tezí dedikovanou císaři Leopoldu I. Tento tisk, opatřený sedmi ilustracemi navrženými Karlem Škrétou, patří k nejskvostnějším akademickým publikacím 17. století. Zároveň k obhajobě vyšla gratulační báseň z pera Losyho mladšího bratra. Jan Antonín byl rovněž vyhlášen nejlepším studentem, stejně jako o rok dříve při bakalářské obhajobě (během níž rovněž prezentoval graficky zdobení teze).

Povědomí o slavných Losyho studiích přetrvávalo i v 70. letech. Jeho obhajoba je vzpomenua v panegyriku *Gloria Universitatis Carolo-Ferdinandae Pragensis* (1672). Jako významný student je zastoupen na rytině s námětem „pantheonu“

Karlo-Ferdinandovy univerzity (1676) i na grafickém listu zachycujícím „chrám slávy“ filozofické fakulty (1678).

Uvedená díla, jimž bude věnována pozornost, představují výjimečně ucelenou skupinu příležitostných tisků spojených se studií urozeného studenta.

PhDr. Petra Zelenková, Ph.D., působí jako kurátorka raně novověké grafiky a kresby v Národní galerii v Praze. Odborně se zaměřuje zejména na bohemikální a augsburskou grafickou produkci v 17. a 18. století, problematiku ikonografie, barokní symboliky a vztahu mezi textem a obrazem, „univerzitní grafiku“, tvorbu Karla Škréty, a nověji i tvorbu grafiček. Autorka řady kabinetních výstav a spoluautorka větších výstavních projektů.